

Suomen opetusalan

kehitysyhteistyön linjaus

Ulkoasiainministeriö

Saatesanat

Suomen kehityspolitiikan keskeisin päämäärä on äärimmäisen köyhyyden poistaminen maailmasta. Laadukas opetus on kehityksen keskeinen edellytys ja toimivan kansantalouden perustekijä. Koulutus on yksi köyhyyden vähentämisen tehokkaimpia toimenpiteitä ja tuottava investointi.

Peruskoulutus on myös ihmisoikeus. Jokaisella lapsella, nuorella ja aikuisella on oikeus oppimiseen. Tällä hetkellä kouluikästä olevista lapsista noin 100 miljoonaa jää kokonaan perusopetuksen ulkopuolelle. Koulutuksen ja etenkin perusopetuksen edistäminen onkin yksi Suomen kehityspolitiikan keskeisiä tavoitteita. Samalla tämä tavoite edistää Vuosituhattulustuksen ensimmäisen päämäärän toteuttamista, joka on puolittaa köyhyydestä kärsivien ihmisten osuus vuoteen 2015 mennessä.

Suomen oma kehitys on rakentunut äidinkiellellä tapahtuvalle kansanopetukselle ja sitä kautta saavutetulle tasavertaiselle etenemismahdollisuudelle yhteiskunnassa. Peruskoulutusmahdollisuus taattiin jo varhain kaikille asuinpaikasta, varallisuudesta ja oppilaan muusta taustasta riippumatta. Uskomme, että meillä on oman maamme opetussektorin kokemuksesta jotakin annettavaa - suomalaista lisäarvoa - yhteistyömaidemme koulutuksen kehittämiseen.

Suomi on kehityspolitiikassaan sitoutunut Vuosituhannen kehityspäämääriin. Kehityspäämääristä kaksi, yleisen peruskoulutuksen ulottaminen kaikille sekä koulutuksellisen tasa-arvon saavuttaminen vuoteen 2015 mennessä, ovat opetussektorin kannalta keskeiset päämäärät. Näiden lisäksi opetussektori on kiinteässä yhteydessä muihinkin kehityspäämääriin. Koulutuksella ja tuottavuudella on selkeä myönteinen vuorovaikutus, samoin koulutuksella ja ruokaturvalla, sekä koulutuksella ja terveydellä.

Opetussektori onkin yksi Suomen kehitysyhteistyön painopistealueista. Pää tavoitteeseen, yleisen peruskoulutuksen sekä koulutuksellisen tasa-arvon takaamiseen kaikille, pyritään tukemalla yhteistyömaiden sektoriohjelmia, alueellisia ja kahdenvälisiä hankkeita sekä kansainvälisten järjestöjen Vuosituhattavoitteiden kannalta keskeisiä prosesseja. Kahdenvälisiä opetusalan yhteistyötä on käynnissä 13 maan kanssa, joista viisi on pitkäaikaisen yhteistyön maita. Huomattava osa resursseista kanavoidaan kansalaisjärjestöjen hankkeiden kautta.

Tämä Suomen opetussektorin kehitysyhteistyön linjaus on laadittu ohjaamaan alan nykyistä ja tulevaa yhteistyötä. Linjaus pohjautuu Kehityspoliittiseen ohjelmaan, Suomen kansalliseen Koulutus kaikille -toimintaohjelmaan sekä Vuosituhattulustukseen. Linjaus antaa keskeiset suuntaviivat, joita tulee maaton tai järjestötason yhteistyössä tarkentaa ja syventää.

Mari Kiviniemi
Ulkomaankauppa- ja kehitysministeri

Sisällys

Johdanto	5
I Periaatteet; kehityspoliittinen perusta	6
II Painopistealueet	8
III Kanavat ja instrumentit	10
Kahdenvälinen kehitysyhteistyö	10
a- pitkäaikaiset yhteistyömaat	10
b- muut maat	11
c- alueellinen tuki	11
EU- yhteistyö	12
Monenkeskinen yhteistyö	12
Kansalaisjärjestöt	13
Tutkimus	13
Voimavarat	13
Määrärahat	13

Johdanto

Suomen oma kehitys on rakentunut vahvasti kattavalle omankieliselle kansanopetukselle ja sitä kautta saavutetulle tasavertaiselle etenemismahdollisuudelle. Peruskoulutusmahdollisuus taattiin jo varhain kaikille asuinpaikasta, varallisuudesta tai oppilaan muusta taustasta riippumatta. Suomi korostaa maiden omaa roolia ja vastuuta tavoitteiden saavuttamisessa. Sen lisäksi uskomme, että meillä on oman maamme opetussektorin kokemuksesta jotakin annettavaa, suomalaista lisäarvoa, yhteistyömaidemme prosesseihin ja ponnisteluihin.

Suomi on menestynyt erinomaisesti useissa kansainvälisissä vertailuissa. Opetussektorin kannalta kaksi keskeistä tällaista kansainvälistä vertailua ovat ensiksikin PISA-tutkimus¹, kansainvälinen oppisaavutusvertailu, jossa kahdella viime kerralla maamme on sijoittunut kärkeen. Toiseksi TI:n² vertailu korrupti- on esiintymisestä, jossa Suomi on rankattu maailman vähiten korruptoituneeksi maaksi. Näihin kahteen vertailuun viittaa myös opetussektorin evaluaatio³ kannustaessaan hyödyntämään kansainvälisesti tun- nustettuja kansallisia vahvuusalueitamme ja käyttämään kuuluvasti Suomen ääntä kansainvälisessä ope- tussektorin dialogissa.

Kansainvälisessä toiminnassa köyhyyden vähentämiseksi ja siihen liittyvässä kehityskeskustelussa koros- tuu erityisesti perusopetuksen tärkeys.⁴ Onnistuminen edellyttää tasapainoista kehitystä koko sektorilla. EFA/ FTI-⁵ keskustelu ja siinä tuotetut parametrit antavat käyttökelpoisen kehyksen painottaen koulutuk- sen eri tasoja.

Kehitystavoitteiden saavuttamisessa määrälliset tavoitteet nousevat yleensä esille ensiksi ja ovat helppoim- pia seurata ja niiden edistymistä on yksinkertaisempaa mitata. Laatuun liittyvät kysymykset ovat vai- keampia ja moniselitteisempiä määritellä. Samoin niiden seuraaminen ja mittaaminen vaativat moni- mutkaisempia toimenpiteitä.

Kehityspoliittinen ohjelma 2004⁶ luettelee joukon Suomen erityisiä vahvuuksia kehitysyhteistyössä ja kehitysdialogissa. Ohjelma peräänkuuluttaa yhteistyöhön suomalaista lisäarvoa. Opetussektori on todet- tu yhdeksi vahvuusalueeksemme. Käytännön yhteistyössä Suomi on viime vuosien aikana profiloitunut useissa maissa sekä kansainvälisillä foorumeilla vammaisten lasten ja nuorten sekä muiden erityistä tukea tarvitsevien oppilaiden oppimismahdollisuuksien edistämiseksi.

1 PISA; Programme of International Student Achievement

2 Transparency International

3 Sack et al, 2004

4 Vuosituhattulistuksen kehityspäämäärät, Millennium Development Goals; #2 Yleinen perusopetusmahdollisuus kaikille, #3 Sukupuolten välinen tasa- arvo koulutuksessa

5 Education for All, Fast Track Initiative; globaali aloite yleisen peruskoulutusmahdollisuuden vauhdittamiseksi

6 Kehityspoliittinen ohjelma, Valtioneuvoston periaatepäätös 5.2.2004

I Periaatteet; kehityspoliittinen perusta

Suomen rahoittamaa kehitysyhteistyötä ohjaavat toisaalta kansainväliset sitoumukset ja sopimukset, toisaalta niiden pohjalta valmisteltu Suomen oma kansallinen Kehityspoliittinen ohjelma ja Suomen kansallinen Koulutus kaikille- toiminta-ohjelma.⁷

Opetussektorin kannalta köyhyiden vastaisessa työssä keskeisimmät kansainväliset sopimukset ja prosessit ovat Vuosituhattulistus ja siihen perustuvat Vuosituhattulistuksen kehityspäämäärät 2 ja 3 sekä Koulutus kaikille- prosessi.⁸ Yhteistyön käytännön toteutukseen vaikuttaa ja sitä ohjaa OECD/DAC:n piirissä etenevä harmonisaatio-työ.

Euroopan unionin tasolla kaksi asiakirjaa, komission Koulutus ja köyhyys- tiedonanto⁹ ja

kehitysneuvoston päätelmä ovat kehityspoliittisena perustana. Suomi on vaikuttanut osaltaan näiden asiakirjojen sisältöön. Tämä linjaus on näiden EU-asiakirjojen kanssa yhtenevä.

Kansallisella tasolla Kehitysyhteistyön periaatepäätökset -96, -98 ja -01 ovat vaikuttaneet opetussektorin tuen kohdentamiseen, sisältöihin ja muotoihin. Periaatepäätökset ovat korostaneet Koulutus kaikille- prosessin keskeisyyttä. Kehityspoliittinen ohjelma 2004 korostaa entisestään köyhyiden vähentämisen päämäärää nostamalla perusopetuksen keskeiseksi tavoitteeksi.

Kuten Kehityspoliittinen ohjelma toteaa, Suomen tuki yhteistyömaille perustuu näiden maiden omille kehityssuunnitelmille, köyhyiden vähentämissuunnitelmille. Edellyttämme, että

koulutuspolitiikat ja opetussektorin kehitysohjelmat ovat osa paikallista laajempaa köyhyysvähentämissuunnitelmaa.¹⁰

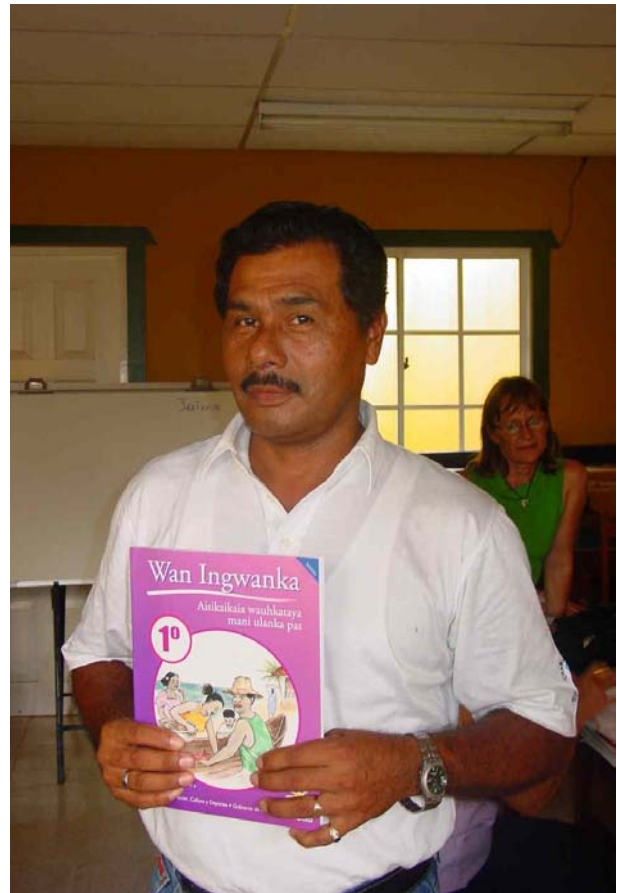
Kehityspoliittinen ohjelma korostaa etenkin seuraavia opetussektorin teemoja: perusopetuksen turvaaminen kaikille ja erityisesti tyttöjen koulunkäynnin edistäminen; opetuksen laadun ja oppimistulosten parantaminen; koulutuksen kysynnän lisääminen; inklusiivinen opetus. Näissä teemoissa Suomella on kokemusta ja erityistä osaamista.

Opetussektorilla Kehityspoliittisen ohjelman esiin nostamat läpileikkaavat teemat, tyttöjen ja naisten aseman parantaminen sekä haavoittuvien ryhmien huomioiminen, toteutuvat yleisen koulutuksellisen tasa-arvon edistämisenä, sekä erityisponnisteluina vammaisten lasten ja nuorten sekä alkuperäiskansojen koulutusolosuhteiden kehittämiseksi.

Suomi korostaa oikeutta oppimiseen. Kaikilla lapsilla ja nuorilla on oltava mahdollisuudet päästä perusopetuksen piiriin. Koulutuksen kustannukset ovat köyhimpien väestöryhmien osalta suurin este koulunkäynnille. Suorien kustannusten, pakollisten koulumaksujen, materiaalien ja koulupukujen ostaminen muodostavat monille ylitseppäsemättömän esteen. Suomi ponnistelee kaikessa kehitysyhteistyössään yhteiskunnan kustantaman, oppilaille maksuttoman perusopetuksen saavuttamiseksi. Ylemmillä koulutuksen tasoilla maksut, joita esimerkiksi stipendijärjestelyin tasoitetaan, saattavat olla perusteltuja. Silloinkin on tärkeää löytää keinoja vähävaraisten oppilaiden osallistumiseen. Erityisiä ponnisteluja on kohdistettava tyttöjen koulunkäynnin mahdollistamiseen.

Suomi korostaa oikeutta saada perusopetusta omalla äidinkielellä. Kysymys on pitkälti poliittinen, mutta myös koulutuspoliittinen ja usein tekninen. Opetuksen ja oppimisen kielikysymys on kiinteässä yhteydessä oppimistuloksiin ja siten laatuun.

Suomi nostaa vammaisten lasten ja nuorten koulutuskysymykset esille kaikessa yhteistyössä. Edistäessään erityistä tukea tarvitsevien oppilaiden oppimismahdollisuuksia Suomi pyrkii edistämään inklusiivista lähestymistapaa.

7 Suomen Unesco-toimikunnan julkaisu no. 81

8 Education for All, Koulutus kaikille,

9 Communication form the European Commission to the Council and the European Parliament on Education and Training in the Context of Poverty Reduction in Developing Countries, 06.03,2002

10 PRS; Poverty Reduction Strategy

II Painopistealueet

Suomen opetusalan kehitysyhteistyön painopistealueita ovat:¹¹

- perusopetuksen turvaaminen kaikille ja erityisesti tyttöjen koulunkäynnin edistäminen;
- opetuksen laadun ja oppimistulosten parantaminen;
- koulutuksen kysynnän lisääminen;
- inklusiivinen opetus;

Vuosituhattavoitteiden mukaisesti Suomi korostaa yleisen, laadukkaan ja ilmaisen peruskoulutusmahdollisuuden turvaamista kaikille. Tässä

¹¹ Kehityspoliittinen ohjelma,

yhteydessä korostetaan erityisesti tyttöjen koulunkäynnin merkitystä keinona katkaista köyhyyden noidankehä. Suomi korostaa valtion ja muun julkisen sektorin vastuuta opetuksen järjestämisessä. Köyhyyden vähentämistavoitteeseen perustuen perusopetuksen osuutta Suomen tuessa opetussektorille lisätään.

Koulunkäyntimahdollisuuksien määrällinen kasvu ei paranna automaattisesti opetuksen ja oppimisen laatua ja oppimistuloksia. Oppimisen laatuun vaikuttavat etenkin opettajien taidot ja asenteet, opetussuunnitelmien sisällöt sekä oppimateriaalit. Suomi panee erityistä painoa opetuksen laatua tukeviin toimenpiteisiin. Opettajan-

koulutusta ja oppimistulosten arviointia tuetaan. Arvioinnin, tutkimuksen ja opetuksen kehittämisen yhteyksiä sekä oppijakeskeistä lähestymistä korostetaan.

Monet koulutuksen esteet ovat itse koululaitoksen ulkopuolella. Esimerkiksi, paikalliset tavat ja muut kulttuurikysymykset saattavat estää tyttöjen pääsyn kouluun. Äärimmäinen köyhyys pakottaa vanhempia panemaan lapsensa palkkatyöhön. Koulutukseen investointina ei uskota. Tällaisiin koulutuksen kysyntään vaikuttaviin asioihin pyritään vaikuttamaan paitsi opetus- niin myös muiden sektoreiden ja teemojen yhteistyön kautta. Koulutus kaikille korostaa kaikkien yhtäläistä oikeutta päästä koulutuspalveluiden piiriin. Joissakin maissa vajaa prosentti kouluikäisistä vammaisista lapsista käy koulua. Erityiskoulujen verkko on harva ja on tuskin realistista olettaa sen ulottuvan kaikkialle köyhissä oloissa. Koulun on oltava joustava ja kyvykäs ottamaan huomioon erilaisuus ja erilaiset oppimistarpeet.

Toinen helposti valtavirrasta syrjäytyvän ryhmän muodostavat etniset vähemmistöt. Useis-

sa maissa koulun kieli on muu kuin lasten kotona ja yhteisössä käyttämä kieli. Kokemukset ovat osoittaneet kiistatta että parhaat oppimistulokset saadaan, kun opetuksen kielenä on oma äidinkieli. Hyvät tulokset edellyttävät osaavia opettajia, kunnon oppimateriaaleja jne. Monissa maissa on otettu askeleita kansankielisen perusopetuksen suuntaan. Kaksikielisyyskysymykset nousevat kehitys- ja koulutuspoliittiseen keskusteluun aikaisempaa vahvemmin. Suomi korostaa oppimismahdollisuuksia omalla kielellä oma kulttuuri huomioiden.

Kehitys tieto- ja viestintäteknikan alalla huomioidaan myös opetussektorin työssä. Opetussektorin ja tieto- ja viestintäteknikan yhteydet ovat kahdensuuntaiset. Uusilla teknologioilla voidaan parantaa koulutuspalveluita. E-oppiminen antaa uusia mahdollisuuksia etenkin opettajankoulutuksen, toisen asteen ja korkeakoulutuksen alueilla. Opetusta ja koulutusta tarvitaan toisaalta kasvattamaan osaamisresurssia monien muidenkin toimialojen ja koko tietoyhteiskunta-kehityksen tarpeisiin.

III Kanavat ja instrumentit

Tuettaessa edellä listattuja painopisteteemoja Suomi pyrkii vaikuttamaan koulutuspolitiikan ja sen toimeenpanon strategissa kohdissa. Suomen tuen vaikutuksia maa-, alue- ja järjestötasolla sekä tuettavien ohjelmien edistymistä seurataan käyttäen hyväksi ohjelmien seuranta, hallinto- ja arviointirakenteita. Kaikessa toiminnassa korostetaan avun harmonisaation tärkeyttä.

Kahdenvälinen kehitysyhteistyö

Suomi tukee (2005) opetussektoria 13 maassa, joista viisi on pitkäaikaisen yhteistyön maita. Lisäksi tukea kanavoidaan alueellisiin ohjelmiin. Seuraavassa tarkastellaan tuen muotoja ja kohdennusta eri tilanteissa. Viittaukset hankkeisiin ja ohjelmiin ei ole kattava listaus vaan esimerkinomainen.

a- pitkäaikaiset yhteistyömaat

Kahdenvälisen yhteistyön perustan luovat maiden köyhydenvähentämissuunnitelmat. Niiden pohjalle yhteistyömaissa on luotu opetussektorin kehitysohjelmat ja edelleen toimeenpanostrategiat. Yhteistyömaiden 1.7.2005 4ohjelmia tuettaessa Suomi korostaa perusopetuksen osuutta kokonaisuudessa. EFA/ FTI-parametrit¹² antavat käyttökelpoisen kehyksen käytäville ohjelmakeskustelulle.

Pitkäaikaisen yhteistyön maissa kehityspoliittisena tavoitteena on siirtyä perinteisistä hankkeista ohjelma-apuun ja edelleen budjettitukseen. Tällainen siirtymä on opetussektorilla ollut käynnissä jo useamman vuoden ajan ja se tuntuu edelleen olevan vallitseva trendi. Näissä maissa Suomi ohjaa opetussektorin tukensa pääsääntöisesti yhteisrahoitteisiin ohjelmiin. Maasta riippu-

en käytettävä malli on suora budjettituki, sektori-
budjettituki, budjetin kautta kulkeva tiettyihin
toimintoihin 'korvamerkitty' tuki tai budjetin
ulkopuolinen korirahoitus.

Edellä mainitun yleisrahoituksen lisäksi voi-
daan antaa ohjelmille teknistä apua yleisesti tai
tiettyihin erityisteemoihin tai prosessin aikana
ilmenneisiin tarpeisiin.

Taakanjaon ja tarpeen mukaisesti Suomi voi
ottaa seurattavakseen ja/tai koordinoidakseen
sektorin rahoittajayhteistyötä tai jokin tarkem-
min määritellyn teeman tai alasektorin kumppa-
nimaan vetämissä prosesseissa. Aktiivinen osallisu-
tuminen on ainoa keino vaikuttaa ja siten viedä
prosesseihin suomalaista lisäarvoa, jota Kehitys-
poliittinen ohjelma peräänkuuluttaa.

Suomi tukee tällä hetkellä opetussektorin kehi-
tystä Etiopiassa, Mosambikissa, Nepalissa, Sam-
biassa ja Tansaniassa. Rahoituksen lisäksi osallistu-
tataan aktiivisesti sektoridialogiin. Mahdollisen
teknisen avun tehtäväkuvauksissa huomioidaan
Kehitysneuvoston päätelmän liitteenä hyväksy-
tyn toimintamallin (Code of Conduct) periaat-
teet.

b- muut maat

Muiden kuin pitkäaikaisten yhteistyömaiden
opetussektorin tukeminen perustuu kunkin
maan tai alueen omiin sekä Ulkoasiainministeri-
ön kutakin aluetta koskevaan strategiaan. Kehi-
tyspoliittisesti päätavoite on näissäkin tapauksis-
sa köyhyyden vähentäminen, joten maiden PRS:
t ovat keskeiset viitekehykset myös määräraikaisen

12 25 alhaisen tulotason maata on saavuttanut tai tulee saavuttamaan
yleisen peruskoulutustason vuoteen 2015 mennessä. Näitä onnistu-
neita maita analysoitaessa (Mignat et al) seuraavat tekijät ovat
osoittautuneet yhteisiksi tekijöiksi:

- opetussektorin osuus valtion budjetista 20 prosenttia
- sektorin budjetista vähintään 50 % perusopetukselle,
- opettajan palkka noin 3,5 kertaa bkt/ capita
- opettaja : oppilas- suhde 1:40
- budjetista 1/3 muuhun kuin palkkaukseen,
- luokallejäänti alle 10 prosenttia
- oppilaan saama opetus vuodessa vähintään 850 oppituntia
- koulurakentamisen yksikkökustannukset noin 10 000 dollaria
koulua kohden

yhteistyön maissa. Maiden ja alueiden erityistar-
peista johtuen muut tavoitteet, kuten jälleenra-
kennus ja sitä kautta rauhan edistäminen, alku-
peräiskansojen oikeudet, demokratiakehitys jne.
ohjaavat Suomen tukea. Pääasiallisin apuinstru-
mentti näissä maissa tulee lähivuosina olemaan
hankemalli. Hankemallissakin varmistetaan, että
tavoitteet ja toiminnot ovat täysin maan tai alu-
een omien tavoitteiden mukaiset ja osa kulloista-
kin sektoripolitiikkaa ja sen toteutusta.

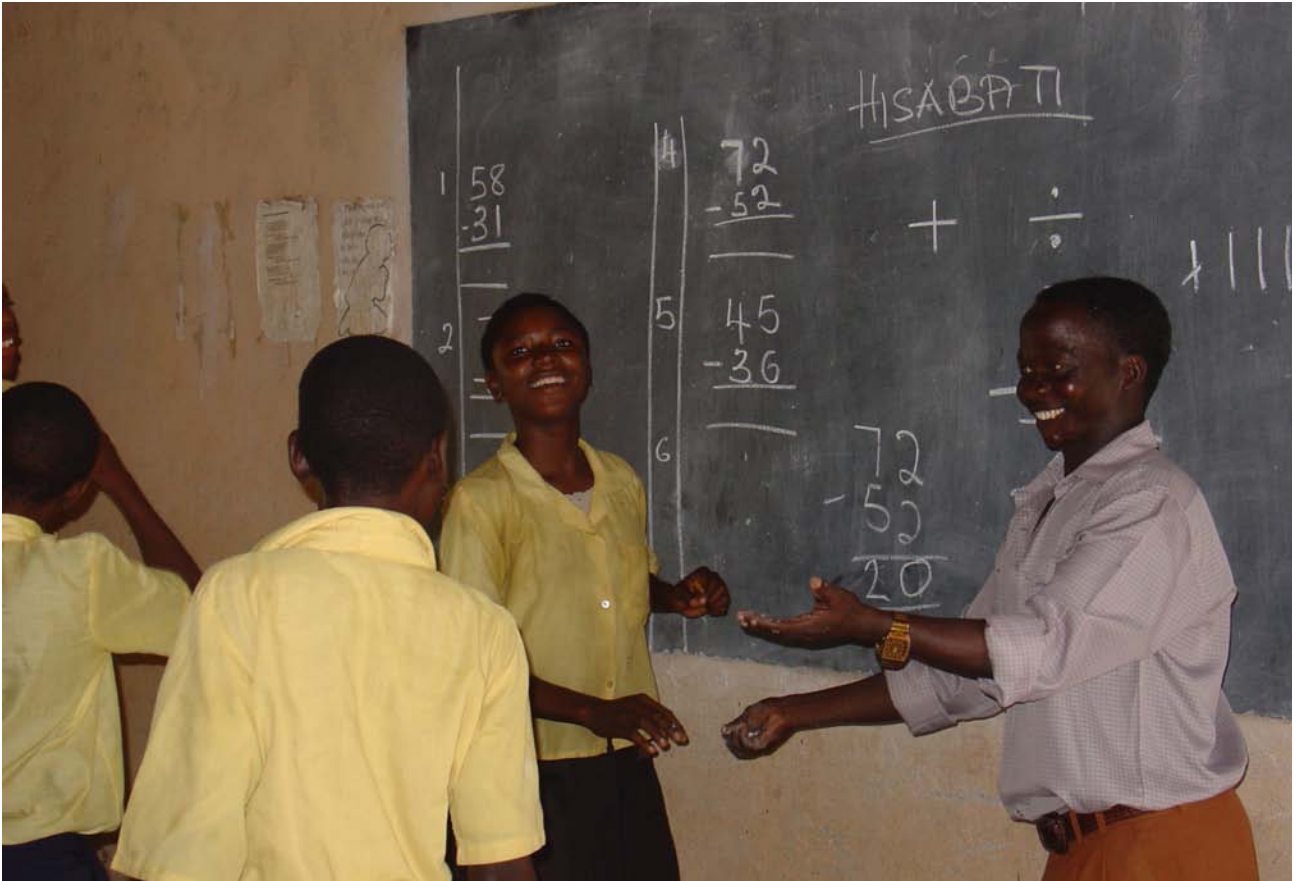
Palestiina ja Etelä-Afrikka ovat olleet Suomen
opetusalan yhteistyökumppaneita kymmeni-
sen vuotta. Kummassakin on kyse uuden demo-
kraattisen koulujärjestelmän luomisesta ja sen
vahvistamisesta. Etelä-Afrikassa on jo siirrytty
tukemaan paikallisia kansallisia ohjelmia. Pales-
tiinassa tuki jatkuu hankemuotoisena . Ohjel-
mien ja hankkeiden rinnalla tarkastellaan mah-
dollisuuksia edistää suomalaisten instituutioiden
osallistumista yhteistyöhön.

c- alueellinen tuki

'Muiden maiden' kohdalla tarkastellaan mahdol-
lisuuksia siirtyä kahdenvälisistä hankkeista alu-
eellisiin kokonaisuuksiin. Keski-Amerikassa ja
Andien alueella näin onkin jo tapahtunut. Nica-
raguan, Bolivian ja Guatemalan kahdenvälisen
kaksikielisyysopetushankkeiden kokemusten
perusteella on käynnistetty alueelliset samaa tee-
maa tukevat hankkeet. Länsi-Balkanilla kahden-
välisten hankkeiden teemat ovat opettajakoulu-
tus ja inklusiivinen opetus yhdistettynä maiden
koulutuspoliittisiin uudistusohjelmiin. Nyky-
muotoinen lahja-apu Länsi-Balkanin maille päät-
tyy vuonna 2007. Suomi tarkastelee mahdolli-
suuksia siirtyä tämän jälkeen tukemaan sektoria
alueellisten ohjelmien kautta.

Alueellisilla hankkeilla pyritään tukemaan ylei-
sempää alueellista integraatioprosessia ja siihen
liittyviä instituutioita.

Kehityspoliittisen ohjelman mukaisesti Suomi
solmii strategisia kumppanuuksia myös joiden-
kin kansainvälisten kansalaisjärjestöjen kanssa.
Näin pyritään vahvistamaan keskeisiksi määritel-
tyjä teemoja. Opetusalan kehityksen suurimmat
haasteet ovat Saharan eteläpuolisessa Afrikas-
sa. Kahdenvälisten ponnistelujen lisäksi Suomi

tukee ADEA:n¹³ kumppanuusverkoston toimintaa. FAWE:n¹⁴ tukemisella pyritään edistämään koulutuksellisen tasa-arvon toteutumista. Näitä kahta strategista kumppanuutta tuetaan rahallisesti sekä suomalaisella asiantuntemuksella.

EU- yhteistyö

Suomi osallistuu aktiivisesti Euroopan Unionin asiantuntijaelinten (Education Experts- meetings) toimintaan sekä seuraa kiinteästi Koulutus ja Köyhyys- tiedonannon käytännön toimeenpanoa. Maatasolla, erityisesti Suomen pitkäaikaisen yhteistyön maissa, Suomi pyrkii vaikuttamaan EU:n komission opetussektorin avun suuntaamiseen sekä sen tehokkaaseen ja laadukkaaseen käyttöön. Päätöksentekotasolla EDF-, MED- ja ALA- komiteat ovat tärkeimmät kanavat.

Monenkeskinen yhteistyö

Vaikka opetusalan yhteistyön määrällinen pääpaino on kahdenvälisessä yhteistyössä ja maatason

dialogi on mitä keskeisin, muodostaa monenkeskinen toiminta sektorin kannalta tärkeän foorumin.

Suomi pyrkii vaikuttamaan kansainväliseen kehityskeskusteluun järjestöjen johtokuntatyön kautta sekä osallistumalla strategisesti keskeisiin prosesseihin. Suomi kehittää yhteistyötä ja tukea monenkeskisille järjestöille, joilla on huomattava merkitys vuosittuhatjulistuksen kehityspäämäärien saavuttamisessa ja seurannassa. Näissä järjestöissä Suomi tukee välittömästi vuosittuhatjulistuksen kehityspäämäärien toimeenpääntöön tähtääviä ohjelmia. Opetussektorin osalta keskeisiä järjestöjä ovat Maailmanpankki, Unesco ja Unicef. Maailmanpankin kautta Suomi tukee EFA/Fast Track-aloitteen globaalitason toimintaa. Unescon kautta tuetaan yhdessä muiden Pohjoismaiden kanssa Koulutus kaikille- prosessissa tarvittavaa kansallisen hallinto- ja suunnittelutason osaamista. Unescon kansainvälisellä kou-

13 Association for the Development of Education in Africa

14 Forum of African Women Educationalists

15 IIEP, International Institute for Educational Planning

lutussuunnitteluinstituutilla¹⁵ on tässä keskeinen asema. Unicefin kautta Suomi tukee globaalia tyttöjen koulutusohjelmaa, jota tarvitaan Kehityspäämäärä 3:n saavuttamiseksi. Rahoituksen lisäksi ohjataan asiantuntijoita, erityisesti apulaisasiantuntijoita, edellä lueteltujen järjestöjen ohjelmiin.

Kansalaisjärjestöt

Kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyöstä huomattava osa kohdistuu opetussektorille.

Kansalaisjärjestötoiminta antaa monille aktiivisille kansalaisille henkilökohtaisen mahdollisuuden ja kontaktit yhteistyöhön. Järjestöissä on huomattavasti eri alateemojen asiantuntemusta, jota voidaan hyödyntää yhteistyössä. Järjestöjen tuki pääsääntöisesti julkisen sektorin toiminnalle muodostaa haasteen molemmille osapuolille. Ulkoasiainministeriön hanketuen yhtenä edellytyksenä on, että toiminnassa huomioidaan kyseessä olevan maan viralliset kehitys- ja koulutuspoliittiset suunnitelmat. Toivottavaa on, että kansalaisjärjestöjen tuki auttaa maita saavuttamaan asettamansa tavoitteet ja siten tukee paikallisia koulutusolosuhteita ja koulunkäyntimahdollisuuksia mahdollisimman kestäväällä tavalla.

Yhteistyö maiden paikallisten järjestöjen kanssa on keskeistä ja vahvistaa kansalaisyhteiskunnan osallistumista ja vaikuttamista oman maansa kehitykseen. Paikalliset järjestöt voivat olla myös tehokkaita 'vahtikoiria' ja pitää huolen, että ajamansa asiat tulevat huomioitua esimerkiksi sektoriohjelmien valmistelussa ja seurannassa. Suomi pyrkii edistämään kansalaisjärjestöjen, opetushallinnon sekä muiden hallinnon alojen yhteistyötä.

Tutkimus

Onnistuakseen uudistusohjelmissaan kehitysmaat tarvitsevat ajankohtaista tutkimustietoa eri päätösten tueksi. Suuri osa kehitysmaiden koulutuskysymyksiä tarkastelevista tutkimuksista on tehty teollistuneissa maissa. Uutta tietoa on ehkä saatu, mutta paikallinen tutkijakapasiteetti ei juurikaan ole kehittynyt. Suomi ottaa tutkimuskysymykset esille keskusteltaessa Suomen tuesta ja sen suuntaamisesta. Yksittäisten tutkijoiden tukemi-

sen sijaan pääpaino kohdistetaan instituutioiden ja verkostojen kehittämiseen.

Suomalaisia tutkijoita, yliopistoja ja korkeakouluja kannustetaan yhteistyöhön omilla vahvuusalueillaan vastavuoroisuusperiaatteen mukaisesti. Käynnissä olevan North-South liikkuvuusohjelman kokeiluvaiheen laajennettavuus päätetään 2006 tehtävän arvioinnin pohjalta.

Voimavarat

Samalla, kun Suomi keskittää tukensa enintään kolmelle sektorille kussakin maassa ja määrärahat kasvavat, kasvaa myös opetusalan yhteistyöohjelmien volyymi. Tämän kehityksen hallitsemiseksi, asiantuntemuksen viemiseksi ja asioihin vaikuttamiseksi, tullaan keskeisiin edustustoihin rekrytoimaan sektorin erityisvirkamiehiä. Tarve korostuu erityisesti siirryttäessä kapeista hankkeista laajoihin koko sektoria kattaviin ohjelmiin. Asiantuntijoita tarvitaan edustustoissa suomalaisen lisäarvon varmistamiseksi, Suomen 'äänen' takaimiseksi ja maiden politiikkakeskusteluun osallistumiseksi.

Ministeriön ja edustustojen tueksi jatketaan asiantuntijatuken hankkimista suomalaisilta opetusalan viranomaisilta ja muilta asiantuntijahoilta.

Kotimaisen osaamisen lisäämiseksi tuetaan mahdollisuuksien mukaan asiantuntijakoulutusta. Koska asiantuntijoita tarvitaan, apumodaliteettien muuttumisesta huolimatta, edelleenkin dialogin eri vaiheissa, on syytä pitää huolta, että käytettävissä oleva asiantuntemus pysyy ajan tasalla. Tämän turvaamiseksi nuorten asiantuntijoiden rekrytointia hankkeisiin ja ohjelmiin sekä kansainvälisiin järjestöihin jatketaan. Kotimaisen osaamisen ja asiantuntemuksen kehittäminen luo hyvän resurssipohjan maamme lisääntyviin kansainvälisyyskasvatustarpeisiin.

Määrärahat

Opetussektorin osuus kahdenvälisen kehitysyhteistyön budjetista on viime vuosina ollut noin 11-12 prosenttia. Kehityspäämäärä 2:n ja 3:n saavuttamiseksi pyritään perusopetuksen suhteellista osuutta sektorin sisällä nostamaan.

ULKOASIAINMINISTERIÖ

Kehityspoliittinen viestintä

Käyntiosoite: Kanavakatu 4 a, 00160 Helsinki

Postiosoite: PL 176, 00161 Helsinki

Puhelin: (09) 1605 6370, telefax: (09) 1605 6375, vaihde: (09) 16005

Sähköposti: keoinfo@formin.fi

Verkkosivut: <http://global.finland.fi>